

DEMOKRACIJA

Leto X. - Štev. 39

Trst - Gorica 28. septembra 1956

Izhaja vsak petek

Pokopana začasnost

VOJAŠKA SLUŽBA V CONI B

Ali še obstoja Svobodno tržaško ozemlje ali ne? Ali je sploh kdaj obstajalo, in če ni, ali so določbe, ki so bile v zvezi s tem vnešene v pariško mirovno pogodbo, vključno temu obvezne ali ne? Že vse od leta 1947 se neprestano ponavljajo ta vprašanja in marsikdaj kaže, da večina besednikov, ki posegajo v to debato, odgovarja pač tako, kot trenutno odgovarja koristim, ki jih zastopajo. Precej žalovo pa je postalo razpravljanje o tem še posebno po londonskih dogovorih, ko sta si Italija in Jugoslavija praktično razdelili ta sporni koteček ob Jadranu, pa čeprav sta ga formalno dobili samo v »časno upravo«. Odtlej je debata v glavnem potekala ravno okrog te »fornalnosti« in »začasnosti«, v katero — v kolikor je v politiki sploh kaj več kot zgolj začasno — nihče več ne verjame. Tudi na italijanski strani se vedno bolj množijo glasovi, ki zahtevajo, da je treba pač sprejeti stanje takšno kot je, in temu primerno urediti pravni položaj Tržaškega ozemlja in njegovega prebivalstva.

Med določbami nekdanjega statuta Svobodnega tržaškega ozemlja je tudi ena, ki pravi, da prebivalci Svobodnega tržaškega ozemlja ne bodo imeli obvezne vojaške službe. Italija, ki se formalno smatra za upraviteljico svojega dela nekdanjega Svobodnega tržaškega ozemlja, to določbo še vedno spoštuje. Do nedavnega jo je spoštovala tudi Jugoslavija. Zadnje dni pa so v nekdanji coni B začeli klicati pod orožje mladeniče letnika 1936, ki bodo morali tako nastopiti dvoletno vojaško službo. Poročajo celo, da so mladeničem tega letnika odvzeli obmejne prepustnice, da bi tako preprečili njihov morebitni beg v Italijo. Prvi naj bi dobili pozive mladeniči iz Bujsčine, od katerih naj bi se eni morali predstaviti v vojaškem okrožju v Pulju, drugi pa v Zagrebu. Pozivi so v skladu z določbami zveznega ukaza, ki je stopil v veljavo že 1. januarja lani, pa ga zaradi kočljivosti vprašanja vse do letos niso izvajali, tako da so že mnogi mislili, da so si jugoslovanske oblasti premislile in da ne bodo izvedle ukrepa, s katerim bi se enostransko in svojevoljno pregrešile proti formalno začasni rešitvi tržaškega vprašanja.

Zdaj, ko se je to zgodilo, ne da bi ta sprememba položaja in pravic stalnih prebivalcev nekdanjega Svobodnega tržaškega ozemlja bila dogovorjena z Italijo, ki po skupnem dogovoru prav tako upravlja del tega nekdanjega ozemlja, je jugoslovanski ukrep seveda izzval v italijanskih krogih val protestov in ugovorov. V nizu drugih dogodkov in vprašanj je to še en dokaz več, kako kratkotrajna in dvomljiva je solidarnost in dobra vera, s katero je bilo v Londonu razdeljeno Svobodno tržaško ozemlje.

Uvedba obvezne vojaške službe v nekdanji coni B Stojza nesporno pomeni, da je Jugoslavija, vsaj na svoji strani, sklenila dokončno izbrisati vsako utvaro o začasnosti rešitve tržaškega vprašanja.

VPRAŠANJE SUEZA PRED VARNOSTNIM SVETOM

Dve pritožbi: anglo-francoska zaradi kršitve pogodb in egiptovska zaradi vojaških ukrepov

Pretekli teden je končala druga londonska konferenca o Suez. Na njej so sklenili ustanoviti združenje uporabljavalcev Sueškega prekopa, vendar v drugačnem smislu kot sta to prvotno napovedali Francija in Velika Britanija. V ustanovni listini se ne govori o bojkotu Sueškega prekopa, o preusmeritvi prometa okrog Južne Afrike, o gospodarskih sankcijah proti Egiptu, o izsiljevanju prehoda skozi Sueški prekop za ladje, ki bi jih vodili piloti združenja. Ustanovna listina omejuje namene združenja uporabljavalcev Sueškega prekopa na podvzemanje korakov, ki naj dovedejo do začasne ali končne rešitve sueškega spora, na pospeševanje varnosti in tehnične popolnosti plovbe skozi Suez, vse to pa v sodelovanju z egiptskimi oblastmi in v zavzetju za vsako rešitev, ki bi jo mogli sprejeti v okviru Združenih narodov. Združenje je tudi že dobilo svojo kratico, in sicer SCUA. Od osemnajstih udeleženk konference bo sodelovalo v njem 17 držav, odpadel je Pakistan.

Druga londonska konferenca je v svoji končni izjavi sicer potrdila pravičnost in pravilnost predlogov, ki jih je odbor pe-

tiha stavljal Naserju in jih je ta odbil, toda dodali so še, da bi spor mogli v vsakem trenutku predložiti Združenim narodom, v kolikor bi kazalo, da bi to olajšalo pot k rešitvi. To sta Francija in Velika Britanija medtem že storili in v sredo je bila sklicana prva seja Varnostnega sveta.

Zaključki londonske konference so posebno močno razočarali francoske kroge, ki so vedno zagovarjali večjo odločnost v odnosih z egiptskim diktatorjem Naserjem. Svoji atlantskim zaveznikom so očitali, da so se ob priliki sueške krize kaj slabo izkazali. Še posebno jih je prizadelo, da je zunanje ministrstvo Združenih držav izdalo potni list sedmim ameriškim državljanom, ki so sprejeli Naserjevo ponudbo in gredo v Egipt, da bi tam delali kot piloti v Sueškem prekopu. Vključno temu pa je francoska vlada, po posebni seji, ki jo je imela po povratku svojega zunanjega ministra iz Londona, sklenila, da bo pristopila k novemu Sueškemu združenju, vendar s pridržkom, da si pridržuje popolnoma proste roke za primer, če ne bi Združenje uporabljavalcev Sueškega prekopa zadovoljivo in učinkovito izpolni-

lo svoje naloge. Potem ko je bilo sueško vprašanje predloženo Varnostnemu svetu, je omenjeni val nezadovoljstva in razočaranja v Franciji nekoliko popustil.

V splošnem je druga londonska konferenca pustila odprta številna vrata za pogajanja z Egiptom. Do prave ustanovitve združenja pa bo prišlo šele na tretji londonski konferenci, ki so jo sklicali za 1. oktober. Sedež združenja naj bi bil v Rimu, predsedoval pa naj bi mu en Skandinavec ali Američan.

Potem ko sta Francija in Velika Britanija v nedeljo 23. t. m. tako nepričakovano objavili, da sta izročili sueško vprašanje Varnostnemu svetu Organizacije združenih narodov, je veliko vprašanje, ali bo novo Združenje uporabljavalcev Sueškega prekopa tudi zares tako hitro ustanovljeno in bo tako hitro začelo posloovati, kot so to predvidevali v prvih trenutkih. S predložitvijo spornega vprašanja Organizaciji Združenih narodov se je namreč težje preneslo drugam, kjer bo ostalo precej časa, čeprav je že vnaprej jasno, da bo Sovjetska zveza s svojo pravico veta v vsakem trenutku ustavljala vse odločitve, ki bi znale bi-

ti Egiptu neprijetne. Dolgi postopek, v katerem se bodo vrstili seje za sejo, bo še bolj razvojedal sueško vino. Značilno je, da so celo v Parizu smatrali za potrebno izjaviti, da predložitev spora Varnostnemu svetu še ne pomeni, da so opustili misel na ustanovitev Združenja. Poleg tega tudi Sueški prekop kar funkcionira, ladje plovejo skozi in tako je odpadel glavni razlog, ki bi terjal in opravičeval hitre ukrepe. Stvar se je še bolj razpletla, ker se je na VS pritožil tudi Egipt.

Pri vsem se pa postavlja še drugo, mnogo važnejše in tehtnejše vprašanje, ki smo ga že zadnjič nakazali: zakaj se pa niso prizadete sile že prej zatekle k Združenim narodom? S tem bi sebi prihranile neprijetni umik, izgubo prestiža, svetu pa živce in mir.

Arabski dvomi in pomisleki

Sueško vprašanje ne povzroča pravičnega samo na zahodni strani, temveč tudi med Arabci, katerih solidarnost je bolj načelna in splošna, medtem ko so v posebnih vprašanjih precej bolj razdeljeni. Mnogi odgovorni arabski državniški menijo, da jih Naser vleče predalet. Zato se tudi tam zbirajo na konference, na katerih skušajo izraziti prevladujočo odstopanje od linije, ki naj bi bila takšna, da bi jo lahko sprejeli in podprli, če ne vsi, pa vsaj Naserju bolj naklonjene arabske države.

Takšna konferenca je bila prve dni tega tedna. V nedeljo so se v Dammanu, ob Perzijskem zalivu, sešli egiptski predsednik Naser, sirski predsednik Kwatly in kralj Saudske Arabije, Saud. Spremljani od svojih političnih svetovalec se se razgovorjati o vprašanju, ki zanimalo arabski svet. V ponedeljek so nadaljevali razgovore v prestolnici Saudske Arabije, v Riadu. Zaključeno poročilo o sestanku poudarja samo vzajemnost arabskih dežel. Trije udeleženci, katerim pravi arabski trije veliki, so se torej zadovoljili s splošnim poudarkom in niso odkrili nobene podrobnosti svojih razpravljanih. Poleg tega je znatno dvojje: 1) da Naser ni počakal v Riadu tako dolgo, da bi se srečal z Nehrujem, in 2) da so tudi arabski trije veliki sklenili, da bodo v kratkem sklicali novo konferenco predstavnikov vseh arabskih držav. Tako bomo poleg nove londonske konference in razpravljanja pred Varnostnim svetom imeli še novo arabsko konferenco.

Nehruju se je Naser izognil najbrž zaradi tega, ker je Nehru bolj pomirljiv in ne odobrava Naserjeve brezbrižne napadnosti. A tudi v arabskem svetu ne teče vse tako gladko, kakor kaže zunanji videz. Razlogov za nezaupanje do Naserjeve politike ne manjka. Glavni naj bi bili sledeči:

Egipt: Naser se zaveda, da ga Sovjetska zveza vedno bolj vleče na svojo stran in ga s tem spravlja v svojo vrečo. Njena pomoč mu je krvavo potrebna, vendar na drugi strani tudi neprijetna. Ne pozabljaj, da je vse egiptске komuniste spravil v ječo. Sovjetska zveza gre danes preko tega, a jutri? Raje bi videl, da bi dobival pomoč od obeh strani, kakor Tito, in bi tako ostal neodvisen.

Saudska Arabija: Kralj Ibn Saud upošteva, da je Naser pravzaprav pogost egiptskega kralja Faruka s prestola. To je kaj slab vzgled za Saudove podložnike, ki prav tako živijo v veliki revščini, medtem ko kralj in princ plavajo v pravljicnem razkošju. Kaj, ko bi jih nekoga dne prišlo, da sledijo Naserjevemu primeru?

Jordanija: Mladi jordanški kralj Hussein ne more pozabiti, da je Naser že enkrat nastopal proti njemu jordanске množice. S tem ga je prisilil, da je opustil pristop Jordanije k Bagdadskemu paktu, da je imenoval novo vlado in da je odpustil iz službe ustanovitelja in dolgoletnega poveljnika Arabske legije, Glubb paša.

Libanon: Tudi tamkajšnji vladi je jasno, da ne bi bila več gospodar v deželi, čim bi se hoteli ločiti od Naserja, katerega politika jo zna spraviti v nezadovoljne pustolovščine. Iz Libanon, ki je med vsemi arabskimi državami najbolj urejena ter gospodarsko in socialno hitro napreduje, bi to bila velika nesreča.

Maroko: Tamkajšnji sultan meni, da je za njegovo deželo najkoristnejše, če prijateljsko sodeluje s Francozi, ki so ji itak priznali neodvisnost in ji lahko nudijo sredstva za hitrejši gospodarski napredek, kakor bi ga zmogla sama.

Tunis in Libija: Za obe ti državi velja isto kot za Maroko. Zato gledajo vse tri z neestrnostjo in bojaznijo na Naserjevo politiko popolnega preloma z Zahodom.

HRUŠČEV V JUGOSLAVIJI

Že prejšnji teden smo pisali o obisku tajnika sovjetske komunistične partije, Nikita Hruščeva, v Jugoslaviji in izrazili svoj dvom o resničnosti trditve uradnih krogov, da je prišel na počitnice. Trenutek, ko je zaradi sueške krize alarmiran ves svet, gotovo ni primeren za navaden počitek odločujočega politika, posebno če naj bi ta, kot vidimo, trajal kar precej časa.

Tudi beograjski zahodni diplomatski krogi ne verujejo v zaseben značaj obiska. Po njihovi sodbi gre za važen političen obisk, Hruščev pa je porabil formo zasebnega počitniškega obiska zato, ker njegov uradni obisk spriča sedanjega mednarodnega položaja beograjskim voditeljem ne bi bil dobrodošel. Hruščev je spravljal jugoslovanske komuniste v zadrego, nadaljujejo ti krogi, ker jih je kompromitiral v očeh Zahoda, ki je že tako prepričan, da se je Jugoslavija skoro povsem vrnila v vzhodni tabor. Tako bo imel ameriški predsednik Eisenhower z ameriškim javnim mnenjem precej težav, ko bo moral odločiti, ali naj Jugoslavija še dobiva ameriško pomoč ali ne. Isti krogi tudi pravijo, da je prišel Hruščev izgladiti nekatera nesoglasja med jugoslovanskimi in sovjetskimi komunisti glede sovjetske politike močne roke v podložniških državah in glede ustanovitve de-stalinizacije v Sovjetski zvezi sami. Poleg tega naj bi si zagotovil večjo Titovo podporo v sovjetski politiki do Egipta. Sovjetska politika hujskanja v Egiptu se namreč ne strinja z jugoslovansko zamisljivo politike o miroljubni koeksistenci. Takšno je torej v bistvu gledanje zahodne diplomacije na sedanji obisk Hruščeva v Jugoslaviji.

Podobno piše tudi zahodni tisk. Nekateri listi pa objavljajo naravnost fantastične domneve v zvezi s potovanjem Hruščeva na Jadran. Potovanje spravljajo v zvezo z dogovoritvijo velikega sovjetskega podmorniškega

ga oporišča na obali Albanije, o katerem vedo poročati, da je izdolbeno v skalah in zaščiteno z močnimi bunkerji. Mislimo pa, da to oporišče ne more imeti nobene zveze s potovanjem Hruščeva, in da je dokončanje teh del, če gre res za isti čas, le slučajno vpadlo s prihodom Hruščeva na Brione.

V ponedeljek sta se Tito in Hruščev pripeljala z Brionov v Koper, od koder sta obiskala Soterc, s katerega je lep razgled na Trst. V Kopru pa si je Hruščev posebno pozorno ogledal tamkajšnje veliko klet podjetja »Vino Koper«, za kar je prav gotovo velik strokovnjak. Izlet na Soterc je vzbudil posebno v italijanskem javnem mnenju veliko in neprikrito nezadovoljstvo.

Predsednik Gronchi obišče 7. oktobra Trst

Predsednik republike Gronchi, ki je sprejel povabilo Vsedržavne zveze italijanskega tiska in tržaškega mesta, je sporočil, da bo 7. oktobra, ob priliki vsedržavnega kongresa tiska, obiskal naše mesto. Povabilo so predsedniku republike izročili zastopniki Zveze tiska, v imenu tržaškega prebivalstva pa mu ga je izrazil župan Bartoli.

Tržaško mesto se pripravlja, da dostojno sprejme najvišjega predstavnika države.

Predsednik ustavnega sodišča De Nicola je umaknil svoj odstop

Kakor je bilo pričakovati, predsednik republike ni sprejel ostavke predsednika ustavnega sodišča, De Nicola, temveč ga je pozval, naj ostane na svojem mestu in naj nadaljuje svoje delo v korist skupnosti. Poleg tega se je De Nicola te dni lahko prepričal, da je za njim vsa italijanska javnost, ki zahteva, da se razsodbe ustavnega sodišča spoštujejo in izvajajo. Zato se je uklonil splošni želji in je sporočil predsedniku republike, da ohranja zaupanje mu funkcije.

S svojo ostavko, ki je vzbudila veliko pozornost in je bilo že nevarno, da izkoreni težke notranjepolitične zapletitve, pa je De Nicola le dosegel, da bodo razsodbe ustavnega sodišča v bodoče hitreje

upoštevane. Tako je vlada že sporočila, da bodo v kratkem uzakonjene spremembe tistih določil obstoječih zakonov, za katere je ustavno sodišče ugotovilo, da so protustavne. Medtem so n. pr. določila o konfiscaciji, o kateri so doslej sklepani in jo ukazovala upravna oblast (kvesture). Po novem pa bodo kvestorji posameznike lahko samo opominjali, morebitno konfiscacijo pa bo moralo ukazati redno sodišče, pri katerem se bo privedi lahko pritožbi na vse instance. Konfiscacija je predvidena za primere, ko nekdo s svojimi dejanji spravlja v nevarnost uživanje pravic, ki so državljanom ustavno zajamčene.

Mednarodno socialno demokratsko zborovanje v Londonu

V preteklem tednu se je v Londonu sešel izvršni odbor Socialistične internacionale. Italijanske socialne demokratke je zastopal njihov tajnik Matteo Matteotti. Razpravljali so o raznih tekočih zadevah, o stališču socialistov do sueškega vprašanja in drugih perečih vprašanjih. Ena od najvažnejših točk delovnega poudarka sestanka je bila združitev italijanskih socialistov. O tem vprašanju je poročal francoski senator Commin, ki se je v Italiji posvetoval z vodstvi socialno-demokratske in socialistične stranke. Ustanovili so tričlansko komisijo, ki naj ugotovi razlike med obema italijanskima socialističnima strankama. V komisiji o britanski laburisti Morgan Phillips, ki je predsednik Internacionale, Francoz Pierre Commin in Avstrijec Schaefer.

Na Cipru stavke in atentati

Ob novem položaju, kakršen je nastal in se še vedno razvija v Egiptu, je za Veliko Britanijo in vse zahodne sile z vsakim dnem bolj važna in dragocena hranitev oporišča na Cipru. V glavnem je to pravzaprav edina zares sigurna točka, s katero razpolagajo v tem delu sveta, kjer se križajo tako veliki gospodarski (petrolejski) in politični (strateško-prometni) interesi.

Na Cipru pa ni in ni miru. Pretekli teden je britanski guverner potrdil smrtno obsodbo treh nacionalistov, ki so jih nato obesili. Med prebivalstvom Cipra in vse Grčije je to dejanje vzbudilo val ogorčenja. Oklicana je bila splošna stavka in eksplozivne so nove bombe.

Ciprsko vprašanje je dejansko že prenehalo biti zgolj britansko-grško-turško jabolko. Nedvomno so vanj vpleteni pristi sile, ki spodbujajo britanski ugled na Blisknjem vzhodu. To je Sovjetska zveza, katere adolga rokasa so v tem primeru grški in ciprski komunisti. Na drugi strani pa tudi Britanci, ki so sicer v kočljivem položaju, ne izbirajo sredstev, ki niso najbolj posrečena. In tako eno podžiga drugo, vmes pa krvavi in trpi prebivalstvo, katero ne more več ustaviti toka dogodkov, tudi če bi to hotelo.

VESTI z GORIŠKEGA

Za človečanske pravice

GOSPODARSTVO

Zaščititi bi bilo treba pravice človeka in narodnih manjšin in ne samo državo

Mnogo se govori in piše o človečanskih svoboščinah in pravicah, pa je v svetu vedno več sluščajev tlačenja prav teh pravic in svoboščin nacionalnih skupin in posameznikov.

Nekateri državniki in politiki napenjajo vsa svoja pljuča, da bi na raznih mednarodnih kongresih in sestankih prikazali demokratsko lepoto svoje države in kličejo po ustvaritvi evropske zveze držav, zavzemajo se za vzvišen idealni, bratski objem vseh evropskih narodov.

Pretekli teden smo v »Demokraciji« beležili tak idealen poslet g. Malagodija, tajnika italijanske liberalne stranke. Danes pa moramo povedati, da je teden dni govoril na Dunaju bivši italijanski ministrski predsednik Pella. Kakor že Malagodi, je tudi Pella poudaril potrebo po ustvaritvi najprej evropskega trga, nato pa tudi evropske vlade.

Ze nekajkrat smo povedali in danes zopet pribijamo, da pozdravljamo vse te idealne načrte, toda hkrati želimo, da bi pobudo za bratski sporazum evropskih narodov na temelju popolnega medsebojnega razumevanja in stroge stoodstotne demokratske in tudi krščanske enakopravnosti dobila otipljivo obliko in vsebino v posameznih državah, kjer živé razne jezikovne manjšine, ki tožijo, da se jim godi krivica, ker se napram njim izvaja ne bratska ljubezen, ampak politika raznarodovanja. Raznarodovanje pa pomeni rododomor, in rododomor predstavlja mednarodni zločin.

Evropska zveza brez zaščite človeka kot posameznika ali nacionalne skupine, kateri posameznik pripada po rodu, bi pa ne imela globokega smisla in sladke besede njenih pobudnikov in zagovornikov bi se izkazale kot načrtna prevara!

Treba je torej zaščititi človeka v vsakem oziru, v prvi vrsti seveda glede njegovih naravnih pravic, kot so ravno jezikovne pravice. Vse oblike raznarodovanja pa prepovedati, jih obsojati in kaznovati.

Do tega pa pride le, če bo zavezen evropske zveze, to je evropske vlade, nastalo in delovalo tudi evropsko sodišče, ki naj brezplačno sprejema in rešuje pritožbe ne le držav in skupin ampak tudi posameznikov. Prav pri tem sodišču, ki je sicer v načrtu in je načelno že odobreno, pa so se stvari zatakile in tako narodne manjšine še vedno nimajo nobenega foruma, na katerem bi lahko iskale pravico, če jim jo države, v katerih živijo, nočejo dati.

Vedno novi begunci

Naravnost neverjetno je, toda vključno z raznim vračanjem, od katerih so zadnja pred par dnevi izšla v Vidmu celo polične demonstracije, se dotok jugoslovanskih beguncov v Italijo ne ustavlja. Samo preteklo soboto je približno in zaprosilo za politično zatočišče v Italiji nadaljnjih dvesto Jugoslovancev.

Trije mladeniči, ki naj bi prestopili

mejo pri Trstu, so se javili na policiji v Florenci. Pet mladih ljudi se je izkazalo blizu Ancone. Prišli so na majhnem čolnu. Šest oseb, med njimi trije otroci, je pobegnilo iz Poreča. S čolnom so prišli v Chioggio. Neka italijanska ribiška ladja pa je privlekla v Termoli motorni čoln, na katerem je bilo šest jugoslovanskih beguncov, katerim je zmanjkalo goriva okrog pet milj od italijanske obale.

Preteklo nedeljo so nato štirje Jugoslovani skrivaj prekorčili mejo pri Gorici, medtem ko je neki jugoslovanski mladenič enostavno preskočil žične ovire pri svetogorski postaji. En jugoslovanski begunc, ki je pobegnil iz Jesenic, se je prijavil policiji v Miljah pri Trstu, tri pa je pripeljala v Ancono italijanska ribiška ladja. Našla jih je nedaleč od italijanske obale v čolnu, s katerim so pobegnili iz Dalmacije.

Konec preteklega tedna je drzno preskočil obmejno žično pregrado na goriški severni postaji neki jugoslovanski cestni stražnik. Prosil je za politično zatočišče v Italiji.

Na isti način je 24. t. m. zvečer približno v Italijo neki jugoslovanski gozdni inženir, star 30 let in doma iz Lošinja. Bil je precej izčrpan, ker se je nekaj dni stiskal med tovorom lesa na nekem železniškem vagonu.

SLADKA REBULA. Ako hočemo pravi sladki rebulo samo za takojšnji konsum, bomo mošt nalili v sod, ki smo ga prej na lahko zažvepli z 1 abzestnim trakcem na 3-4 hektolitru. Seveda ne smemo v tak mošt dati kipelnih pripomočkov, kakor so metabisulfit ali žveplenokisli amonijev fosfat. Sod moramo držati v bolj mrzlem prostoru, da bolj počasi vre. Tako sladko rebulo moramo prarabiti do konca leta, ker bi se pozneje, ko nastopi toplejše vreme, skvarila. Sicer pa tudi pivci vina ne marajo sladkih vin po novem letu.

Črna vina, ki so kipele na tropinah, bomo v sodu napolnili do vrha, toda v dnu ne zamašimo, ker imajo tudi taka vina nekaj sladkorja za povprečje, to je, ako imenovano tiho vrejte, kipenje. Od prtljivo soda pokrijemo s platenim žakličkom, ki ga napolnimo s suhim peskom. Lahko pa tudi nastavimo vrelo pilko. Po popolnem povretju napolnimo tudi take sode do vrha in jih zamašimo. Mošt, kateremu nismo dodali vrelnih pripomočkov, kakor metabisulfit, žveplenokislega amonijevega fosfata ali smo ga nalili v sode, ki jih nismo niti zažvepli, lahko zapade v vlečljivost. Vlečljivost ugotovimo, če iz sode v kozarec natočimo mošt ne šumi, temveč se vleče kakor prti, oziroma teče kot olje. Če to opazimo, takoj v začetku, ko je bolezen komaj začela, bomo dodali moštu v sodu po 10 gr metabisulfitu na 100 litrov in bomo

vse dobro premešali. Če pa je bolezen že močno napredovala, moramo mošt ali že nastalo vino takoj pretočiti v zdrav sod, ki ga moramo zažveplati z 1 trakcem za vsak hektoliter. Pri pretakanju moramo vino močno prezračiti in zbiti. Tdosežemo na ta način, da ga pretočimo v brenito in ga nekajkrat prelijamo iz brenite v brenito. Tež bolezn zapadejo najprej bolj šibka vina. Zato bomo pri omejenem pretakanju dodali po eno kocko solifitotamina na 100 litrov. Pozneje bomo taka vina, ki se navadno ne ščistijo, po potrebi čistili z amonijskimi pripomočki. Dobimo jih v trgovinah. To so ali španška zemlja ali čistilo 1-2.

SEMENSKA PSENIČA. Za semensko pšenico bo država tudi letos prispevala po 3500 lir na 100 kg. Tozadevno prošnja je treba takoj predložiti. Kmetijskemu uradu bodisi direktno ali pa potom kmetijskih konzorcijev. Pri konzorcijih navočimo tudi semensko selekcionirano pšenico. Vsem kmetovalcem priporočamo, da sejejo po možnosti samo selekcionirano pšenico, ker je dokazano, da da večji pridelok.

Za Slovence je Ločnik bil in ostane vedno samo Ločnik

V svoji šovinistični nestrpnosti in mrznosti do Slovencev in slovenskega jezika se je pretekli teden tržaški »Il Piccolo« jezno zagnal proti »Prim. dnevniku« zaradi imena Ločnik.

Ločnik je nekdanja samostojna občina, danes pa frakcija goriške občine in leži ostanek Moše pod slovenskimi Brdi. Ločnik je torej na drugi strani Soče, očen od Gorice in njegovo ime zveni popolnoma slovensko. Furlani mu pravijo Lucinis, kar bi pomenilo to domnevo, saj izgovarjamo tukajšnji ločniški Slovinci tudi L'enihi. Iz tega so Furlani stvrih Lucinis.

Ne verjamemo in tudi ni nikjer ne zapisanega, kar bi dokazovalo in pričelo, da izvira ime Ločnik od nekega rimskega Lucinija.

Pa tudi če bi ta šele pred kratkim iznešena trditev o Luciniju bila resnična, bodo Slovenci kljub temu imenovali Ločnik le Ločnik, kakor je tudi res, da je Gorica slovensko ime, po grcu, na katerem stoji grad, pa so ga še Italijani le malo predurugali in pravijo Gorizia. Izvirna imena niso kar tako, da bi se jih poljubno potvarjalo. To naj si »Piccolo« enkrat za vselej zapomni. V goriški občini ni morda niti metra zemlje, ki ne bi nosil slovenskega imena!

Novo šolsko leto

Na Nižji srednji šoli (nižja gimnazija) in na Strokovski šoli se novo šolsko leto prične 3. oktobra s sv. mašo ob 10 uri v stolnici.

Dijaki naj se zberejo tega dne ob 9. uri vsak na svoji šoli, da jim profesorji dajo potrebna navodila za naslednje dni. Na liceju in učiteljski šoli pa se šolsko leto prične 15. oktobra s sv. mašo ob 10. uri v stolnici.

Dijaki teh dveh šol naj se tega dne zberejo ob 9.30 vsak na svoji šoli.

Seja števerjanske RDZ

V soboto 22. t. m. je bila seja števerjanske organizacije, Kmetiko-delaške zveze, na kateri so udeleženci pretresali razna važna in bolj pereča vprašanja.

Pokopališče v Dolu bodo kmalu obnovili

Iz verodostojnega vira smo izvedeli, da bo doberdobsko županstvo v kratkem, verjetno že v oktobru, pričelo z obnavljanjem pokopališča v Dolu. V bližnjih mesecih pa bo SELVEG pričela z delom za napeljavo luči tudi v ta kraj.

Neumestno je torej vsako pisanje in natolevanje proti doberdobski upravi, ki zares skrbi, da bo tudi prebivalcem iz Dola zadoščeno.

Odvzem šoferskega dovoljenja

Goriška prefektura je na ukaz prefekta odvzela dvema Goričanoma šofersko dovoljenje II. in III. stopnje. To sta: Giovanni Costantini iz ul. Cappuccini št. 2 in Rinaldo Galer iz ul. Leopardi št. 8. Prvem so odvzeli šofersko izkaznico, ker je na ovinku prehitel druge vozače, drugemu pa, ker je zagrešil smrtno nesrečo.

Izlet v Bardolino

Veliko števerjancev se je udeležilo izleta v Bardolino. Tam smo imeli prijeten spoznati dober položaj in gospodarsko ardnost tamkašnjih obdelovalcev zemlje. Videli smo pa tudi, da so bardolinski kmetje v vsakem oziru zelo skrbni gospodarji. To se jim seveda izplača in tudi pozna.

Števerjanci za samostojno občino

Proti varljivemu in nesmiselnemu zavzemanju nekaterih neodgovornih ljudi

Na zadnji seji občinskega sveta se je k besedi oglašil neki svetovalec, ki je izrazil misel, da bi bilo treba samostojno števerjansko občino odpraviti in prositi za priključitev h kaki drugi, menda h goriški občini.

Domačini se nad tako mislijo zgražajo, ker želimo ohraniti svojo samostojno občino. Preveč ljubimo občinsko avtonomijo in preveč smo občutili zloglasno ukazovanje fašističnih podeshtov, da bi ne bili za občinsko samostojnost.

Res je, da moramo za ohranitev te občinske samostojnosti tudi nekaj žrtvovati, toda pod drugo, tujo občinsko upravo bi morali plačevati še več in zraven prenašati še prezir in postopno raznarodovanje v vse večji meri.

Pod tujo občino bi padli na položaj kolonov, ki morajo trdgarati za tuje gospodarja! Samostojni kmet pa mora tudi de-

lati, da si ohrani domačijo, toda je na njej svoj gospodar!

Le kdor samostojnosti ne zna pravilno in zadosti ceniti, si želi tujeja gospodarja.

Zaman si »Soča« prizadeva pripisati krivdo o vsej tej zadevi le nekaterim števerjanskim »liparjem«, ker se za stvar zavzemajo tudi nekateri frontaši, med temi najbogatejši števerjanecc.

Posebno agilen je v zvezi s to gonjo neki priseljenec, ki svoje otroke daje vedno samo v italijanske šole in ne plačuje bajé nobenega davka.

Vemo povedati tudi to, da je videti, kot da bi ta bil od neke in od nekoga nalašč za to poslan.

Na drugi strani pa beležimo tudi odločen odpor pametnih števerjancev, ki vedo, da bodo morali pod tujo upravo plačevati še več davka, kakor pod števerjansko.

NOVICE IZ SLOVENIJE

IZIGRAVANJE DEMOKRACIJE

Ceprav so samo enkrat v letu 1953 izbrali poslance za jugoslovansko zvezno in za republiške skupščine po sedanjem sistemu, premišljajo v Beogradu o spremembah volilnega sistema. Kaj jim pri sedanjem načinu ni všeč, ni povsem jasno. A razpravljanje poteka na sledeč način:

Komunalni sistem, ki so ga lani uvedli s preureditvijo občin in okrajev, zahteva, da izbirajo poslance ljudski odbori, ki bi tako pošiljali v skupščine svoje zastopnike. Volilni okrajji bi se morali skladati z upravnimi okrajji. Poslanci ne bi bili več voljeni neposredno od volivcev, temveč bi se volitve opravile v ljudskih odborih. To bi vsakakor povzdignilo pomen ljudskih odborov in tako po svoje podkrepilo komunalno ureditev, ki je poseben Kardelju tako pri sreč.

Toda po drugi strani pravijo, da je tradicija neposrednih volitev v Jugoslaviji zelo utrjena. Pri tem vsekakor mislijo na nekaj povojnih volitev, ki so prinesle 99-procentne uspehe slabega slovesa. Drugič se jim ne zdi prav, da bi poslanci, ki zasedajo visoke položaje v vladi, bili zastopniki posameznih okrajev in bili torej dolžni skrbeti za krajevne interese. Pri tem mislijo na člane izvršnih svetov, skupščinskih odborov in komisij. Tretjič mislijo na voditelje, ki jim poje slavo ves narod in zato ne bi bilo primerno, da bi bili izbrani kot zastopniki izključno tega ali onega okraja.

Zaradi tega se zaenkrat ogrevalo za zmes posrednih in neposrednih volitev, tako da bo volk sit in koza cela. Ena tretjina poslancev naj bi tudi v bodoče bila voljena neposredno. En poslanec bi prišel nekako na vsakih 100.000 volivcev. To bi prineslo oblažine stotke kakim 100 izbrancem. Ostali dve tretjini poslancev bi bili odrejeni od okrajnih ljudskih odborov.

Do volitev je sicer še več kot eno leto.

Sedanja skupščina je bila izvoljena v novembru 1953 za štiri leta. Zato so spremembe v volilnih neštih ne samo možne, temveč skoraj neizbežne. Zaenkrat v Beogradu le premišljajo o njih. Odločilni voditelji med tistimi se običajno ne odločijo, dokler res ni čas za to, a takrat njihova obvelja brez obzira na razpravljanje med nižjimi tistovi, ki bodo naravnost prizadeti pri spremembah volilnega sistema. Voditelji si bodo tako ali tako obdržali položaje. O tem ni dvoma, kajti sicer ne bi bili voditelji pod komunistom. Tode poslanci, ki so sicer komunisti, a imajo druge komuniste tekmece v svojem okraju, nikakor niso sigurni, da bodo tudi po prihodnjih volitvah še obdržali vzvišeni in čašeni položaj poslancev v svojem okraju in se vozili v Beograd.

Po gornjem posrednem načinu volitev bi bili predsedniki okrajnih ljudskih odborov, ki so običajno tudi dobro usidrani v krajevnem komunističnem odboru, v sijajnem položaju, da si povečajo slavo in sami sebe pošljejo v Beograd. V sedanjem komunalnem sistemu imajo v svojem okraju precej oblasti. Toda po istem sistemu je ljudski poslanec kot tak tudi član okrajnega odbora — in ker hodi v Beograd ter poseduje pod isto streho včasih celo s Titom, ima v okrajnem odboru precej besede. Može, ki bi združil poslanski sedež s predsedovanjem okrajnemu odboru, bi bil res cesar v svojem okraju.

Kakršna koli že je teorija volitev, praktično v Jugoslaviji ne bo velike razlike med posrednimi in neposrednimi volitvami kar se demokratičnosti tiče. Leto 1953 so komunisti zmogli, ki so bili takrat še zagrnjeni sovražniki Tita, vpili, da volitve niso demokratične, ker so kandidati postavljali zbori volivcev na predlog Socialistične zveze seveda. Samostojni kandidati so bili domala izključeni. Tako ne bo veliko razlike, če bodo izbrali poslance ljudski odbori, kjer seveda tu-

vlađado komunisti preko Socialistične zveze. Čudno je le, zakaj se komunisti sploh toliko ukvarjajo z demokratičnim videzom volitev.

Sedanje razpravljanje o spremembi volilnega sistema je značilen dokaz, kako se jim gre le za videz demokracije, medtem ko jim je bistvo popolnoma tuje in nasprotno. Po trenutnem načrtu bi bila ena tretjina poslancev vnaprej izbrana za volilne položaje. Drugi dve tretjini posredno izvoljenih poslancev bi bili določeni v bistvu za krmilavce in ploskače, saj bi jim bili zaprti volilni položaji. Tako bi celo v najvišjem predstavniškem organu, kot slovesno imenujemo zvezno ljudsko skupščino, imeli dva razreda: vsi bi bili enaki, a nekateri bi bili bolj enaki kot drugi, kot je rekel George Orwell.

DELOVNE URE IN PLAČE

Zvezni zavod za statistiko je objavil v septembrski številki »Indeksa« rezultate ankete o povprečnem številu delovnih ur in plač delavcev in uslužbencev v gradbeništvu, industriji in rudarstvu v prvem tromesečju letos.

V gradbeništvu je znašalo povprečno število plačanih ur 179. Povprečna plača v tej stroki pa je znašala 8,50 din na uro. Visoko kvalificirani delavci so dobili v prvem tromesečju 1956 11.050 din, mekvalificirani pa le po 5450 din na mesec. Višje strokovni uslužbeni so dobili po 18.170 din, srednji po 11.950 din, pomožni uslužbeni pa po 6870 din povprečno mesečno.

V industriji in rudarstvu pa je znašalo povprečje plačanih ur 199 mesečno. Najnižje povprečje je zabeležila industrija gradbenega materiala, in sicer 184, najvišje pa filmska industrija, in sicer 217. Povprečna mesečna plača v vsedržavni merili je znašala 10.040 din, povprečni dodatek iz dobička pa 160 din mesečno. Pri tem so dosegli delavci, zaposleni v proizvodnji in predelavi nafte, najvišji povprečni dodatek iz dobička, 1060 din.

AVTOTAKSI

Marko Kovačič

GORICA - VIA A. MANZONI 16 - TEL. 22-44

Se priporoča za prevoz potnikov po Goriškem in v Jugoslavijo

Obisk v današnji Bukarešti

Urednik uglednega zahodnoevropskega dnevnika je bil na tritedenskem obisku v Bukarešti, od koder se je pred nekaj dnevi vrnil in objavil zbiranje svojih vtisov. Ker so ti vtisi precej podobni vtisom, ki jih dobi z odprtimi očmi gledajoči potnik tudi v sosednji republik, nekateri naši rojaki pa tudi govorijo, da je le v Titovi deželi slabo, v drugih komunističnih podložnih deželah se pa cedita za delavca med in mleko, bo tudi naše čitatelje zanimalo to poročilo, iz katerega posnemamo nekaj zanimivosti.

Časnikarja so v Bukarešti sprejeli nadvse gostoljubno, bil je skoraj ves čas gost in je imel stalno na razpolago poseben avtomobil. Vendar je kmalu ugotovil, da ga niso detektivno romunske varnostne policije nikoli spustili izpred oči. Večkrat so ti organi ljudi, s katerimi se je razgovarjal na ulici, pred njegovi očmi, takoj po pogovoru pozvali, naj gredo z njimi. Nihče se torej v Bukarešti ne more brez nevarnosti pogovarjati z zahodnim časnikarjem. Le z največjo previdnostjo se je naš časnikar lahko zaupno razgovarjal z Romuni o politiki.

Na prvi pogled pa je v Bukarešti vse dobro. Izložbe državnih trgovin na širokih avenijah so polne najlepših stvari. V lepo gojenih parkih vozijo na sprehod dojenčke v najmodnejših otroških vozičkih. V slaščičarnah so na prodaj najboljše slaščice. Romuni imajo posrečen optimističen značaj, mnogo ljudi se na ulicah smeji, na zunaj prav nič ne kaže, da bi jih trla kakšna skrb. Površni turist bo nadalje opazil v romunski prestolnici skrbno obnovljene patricijske hiše in zelezobetonske stavbe v ameriškem slogu. Videl bo živahen avtomobilski promet in lepo unificirane prometne stražnike.

Česar pa ne bo videl, je sledeče: kače ljudi, ki stojijo ob sončnem vzhodu pred trgovinami, boste in strgane berače v stranskih ulicah, bedne kolibe v predmestjih in družine, ki morajo stanovati že 12 let v eni sami sobi.

Novih stanovanj niso v deželi skoraj nikjer zidali. V ameriških limuzinah se vozi pretežno varnostna policija. Kruh je povsod, z izjemo prestolnice, še vedno na nakaznice. Meter volnenega blaga stane 300 lejev. Več kot 300 do 500 lejev pa ne zasluži na mesec skoraj nihče. Tipkarica si z mesečno plačo ne more kupiti para čevljev, in inženir bi moral žrtvovati celo plačo osmih let, če bi si hotel kupiti majhen avtomobil. Delavci stojijo pred trgovinami z urami z obrazi, iz katkih se zrcali brezupna želja po nedosegljivi uri. Najcenejša ura stane 1.000 lejev in o njej lahko

delavec le sanja. Morda si bo lahko kdaj kupil naočnike proti soncu za 150 lejev, to je eno tretjino do polovice svoje mesečne plače!

Gotovo romunskemu delavcu tudi v prejšnjih časih ni bilo z rožicami postlano. Tuje industrijske družbe so izkoriščale deželo. V pogovoru je znan komunist izjavil: »Naša dežela je bila socializem. Ljudje so nanj čakali, toda nad takim komunizmom, kot ga imamo zdaj, moramo obupati!«

Kakor drugje, je novi režim tudi v Romuniji prinesel izboljšanje zdravstvenega zavarovanja, pokojnine, izlete v časo do pustov, šole in univerze. Prinesel je pa tudi vsaki zdravi pamesti nasprotujočo gradnjo ogromnih industrijskih objektov. Ta težnja je dosegla svoj vrhunec v gradnji prekopa, ki naj bi povezal Bukarešto s Črnim morjem. Delo, ki so ga po Stalinovi smrti takoj ustavili, je požrlo milijarde, nobena statistika pa ne pove koliko ljudi, ki so bili na prisilnem delu, je pri njem našlo svojo smrt. Izgradnja domače težke industrije so zdaj kot zgrešeno zavrgli. V načrtu pa je izgradnja kemične industrije. Tudi ta stane, posebno, ker jo hočejo postaviti hitro, in spet bo država v neskončnost plačevala delavcem in kmetom le eno petinko njihovega zaslužka.

Romunskim poljskim delavcem je komunizem najprej dal zemljo v last. Že čez eno leto so pa nove kmete silili k vstopu v kolhoze. Kljub pritisku je šlo v kolektivno gospodarstvo le 400 tisoč kmetov, tri milijone se jih pa še sedaj upira.

Moderni otroški vozički, luksuzne slaščičarne in elegantna plesišča, vse to je dostopno samo novemu, vrhnjemu sloju prebivalstva, ki živi bolj razkošno kot nekdanja fevdalna gospoda. V Sovjetski zvezi šolani komunist je zagrenjen vzkliknil: »Kaj ima ljudstvo od cenenih knjig, če ne dobi moke? Kaj ima kmečki fant od svoje nadarjenosti, če nima 10.000 lejev, ki jih rabi za podkupnino, da mu dovolijo vpisati se na univerzo?«

Le tisti, ki zapira obe oči, lahko prezre, kakšna korupcija vlada po vsej deželi. Če hotelski vratar ne dobi 25 lejev, ne da sobe. Skladiščni direktor dobi podkupnino, da telefonira, ko je prišel kak uvožen artikel. Šofer državnega avtobusa dela zasebno vožnje in pobira za sebe voznično, ki jo ljudje radi plačajo, veseli, da lahko pridejo naprej. Krade in goljufa vse! Vlada sku-

ša to preprečiti z armado kontrolorjev, na vsako blagajničarico prideta zdaj dva nadzornika, zato pa kradejo vsi trije skupaj. Vlada jih v to samo sili, kajti s 300 leji, kar je po kupni moči ocoli 7.500 lir, ne more nihče živeti. Samo delavec nima priloge za goljufije. Danes je dva in pol milijona delavcev, katerih žene morajo prav tako delati, če naj družina živi! Na vprašanje, če se bo to lahko držalo, je funkcionar odvrnil: »Saj ni naš cilj, da bi se naj delavcu dobro godilo! Glavno je večji gospodarski potencial.«

V zaupnem razgovoru so vsi povprašani odgovorili, da bi pri svobodnih volitvah v Romuniji komunisti dobili le 3 do 5 odstotkov glasov. Revolucije pa Romuni ne bodo delali, težave skušajo prebroditi z raznimi dvitipi. Izkoristijo vsako prilogo, da demonstrirajo proti režimu. Tako ploskajo pri nogometnih tekmah vedno nekomunističnim moštvom. Oblastvo skuša priti tem v okoliščini, da izroči velik del vstopnic dektivom, kar pa ne pomaga dosti, kajti detektivji prodajo svoje vstopnice dalje za dvojno ceno...

Marsala v krizi

Ko zapusti vlak Palermo, se začnejo potovanja v preteklost. Ta ni tako daleč: čim obkroži železnica gorski sklop Monte Pellegrina, se pokazejo sive, skalnate, gole gore Montelepra, ki so pred nekaj leti živele v bujni domišljiji celega sveta, takrat namreč, ko je tu gospodaril roparski poglavar Giuliano.

»Rapidom« nadaljuje svojo pot v Marsalo, potni cilj vseh pristnih poznavalcev vina. Po žarečem soncu sopiha vzdolž južnozahodne sicilijanske obale mimo samih vinogradov, dokler se končno ne ustavi na cilju.

Na kolodvoru nakladajo ogromne pletenke. Rahel vonj, ki ga ni bilo čutili daleč, prodira v vse pore in v obleko. Prebivalci živijo na precej tesnem prostoru skoraj izključno od vinogradstva. Tri četrtine domačinov je zaposlenih v vinogradih, ostali delajo v kletih. Verjetno bi ostala vsa pokrajina širšemu svetu neznan, če ne bi prišel leta 1773 prav v Marsalo neki Anglež, Woodhouse po imenu, na misel, da bi bil kraj primeren za velike nasade aromatičnega grozdja, iz katerega bi na poseben način pridobivali vino, ki bi ga prodajali tudi v tujino. Uspeh je bil nepričakovano ugoden. Že leta 1800 je naročil admiral Nelson, vrhovni poveljnik angleške brodirije, velike količine slastne pijače, ki naj bi dvignila razpoloženje na krovu njegovih ladij.

Nekaj časa se je naselil tu drug Anglež, mister Ingham, ki je še bolj razširil pridelovanje marsale, kot so zdaj prvič splošno in uradno začeli imenovati novo vino. Veliki prodor se je po posrečilu šele domačinu, Sicilijancu Vincenzu

»Jaz — Olafa?«

»Dal sem mu besedo, in da besede nikoli ne pojem, ti je znano.« je ježno šel dodal stric Ulev. Edda je umolknila. V njenih očeh je od tega dne dalje ugasnil nekdanji blesk. Kolovrat tete Antje je tudi nadalje še brnel. Molče je stric Ulev vlekel svojo pipo, le burja je še žalostneje tulila: »Oj, ti uboga Edda!«

»Do mesta Tromsø je še kar dolga pot, vendar Edda in Olaf med potjo nista spregovorila niti besede. Končno je z zastavicami okrašen čoln pristal ob mestnem obrežju. Tu je zaročenca pričakovala velika množica prijateljev, znancev in radovednežev. Zaročenca so zapeli narodno svatbeno pesem in ju pospremili v cerkev. Tu je Olaf spregovoril prve besede: »To je moj brat Trontje,« je dejal. Eddi se je dozdela, ko da je nenadoma zagledala tisto živo sliko, ki jo je tolikokrat uživala v svojih sanjah. Trontje pa je bil prepričan, da stoji pred njim morskata vila, katere zlati prameni in sijemodre oči priklenijo tudi še tako močno moško srce, da ga nikoli več ne izpušijo.

Pričela je razkošna gostija. Vino je teklo v potokih. Godci so pihali na vse pretege in pari so se vrteli v polni razposajenosti. Olaf se je izkazal za pravega junaka v tekmovanju s pijačo. Prijatelji so ga morali nositi domov. Počasi je umirala žerjavica v peči. Olaf je glasno smrčal oblečen na postelji. Edda pa je priskočevala burji, ki je prepevala svojo staro pesem: »Oj, ti uboga Edda!«

Ko je jutraj prišla k sebi, je sonce medlo sijalo skozi okna nje neznane sobe. Poleg nje je sedel — Trontje. Boječ je Edda spraševala, kaj se je pravzaprav

Gradiščanski Hrvati za svoje pravice

Zbor Hrvaškega kulturnega društva v Čembi, v južnem Gradišču

Na meji med Avstrijo in Madžarsko živi precejšnja narodna manjšina tak imenovanih Gradiščanskih Hrvatov. Danes jih je še okrog 50.000. Ti gradiščanski Hrvati so torej poleg Slovencev druga pomembna južnoslovenska narodna manjšina v sosednji Avstriji. Kot takim so jim bile z avstrijsko državno pogodbo priznane iste pravice kot koroškim Slovincem (dvojezičnost, šole, nemoteni kulturni razvoj itd.), a prav tako kot koroški Slovinci se morajo tudi oni še vedno trdo boriti, da bi se te pravice preselile s papirja v življenje.

Tako so vsaj izzveneli govori in poročila, ki so jih podali vodilni funkcionarji in zborovalci dne 9. septembra na velikem zboru Hrvaškega kulturnega društva v Čembi v južnem Gradišču. Na zbor so prihiteli ljudje iz vseh delov Gradišča. Obenega zboru se je udeležil tudi predsednik deželne zbornice za Gradišče (avstrijsko »Burgenlande«), bivši desletni deželni glavar Lovro Karal, ki je po poreku gradiščanski Hrvat. Z njim je bil deželnozbornski poslanec Leopold, veliko je bilo učiteljev in duhovnikov, ki so na Koroškem in Gradiščanskem vodilni glasniki narodne zavednosti.

Predsednik Hrvat je naglasil v svojem govoru nujnost sodelovanja vsega hrvaškega izobraženstva z ljudstvom. Poudaril je, da gradiščanski Hrvati hočejo, da se njihovi otroci učijo materinega hrvaškega jezika, poleg tega pa tudi dobre nemščine. To zahtevajo so zbrani navdušeno pozdravili, občni zbor pa je v svojih sklepih postavil zahtevo po posebnem kulturnem referatu za hrvaško kulturno delo na Gradiščanskem. Od države je zahteval zadostno finančno pomoč in podporo v smislu člena 7. državne pogod-

be, ki jamči in priznava gradiščanskim Hrvatom narodnostne pravice. V resoluciji je izrazil občni zbor ogorčenje nad zavlačevanjem uresničenja člena 7. državne pogodbe. Takšno zavlačevanje namreč samo opogumlja razne hujšačske seje mržnje proti Hrvatom in rušilo slogo med državljani.

Kakor vidimo, so težave približno takšne narave kakor jih poznamo tudi primorski Slovenci. Položaj narodne manjšine je pač povsod precej trpek in dolga je pot, predno se doseže priznanje še tako enostavnih in samih ob sebi umljivih pravic, posebno čim gre za kaj takega, kar predstavlja razliko z večinskim nemodom.

Na občnem zboru Hrvaškega kulturnega društva za Gradiščansko je bil v nedeljo tudi izvoljen nov odbor. Predsedstvo je prevzel prof. Beli Schreiner, poleg njega pa so v odboru še učitelj Balog, šolski nadzornik Zvonarič, šolski ravnatelj Kornfeind, ravnatelj Mersič in drugi.

Novemu odboru želimo tudi primorski Slovenci čim več uspeha, gradiščanskim Hrvatom pa, da bi čimprej dosegli uresničenje svojih že priznanih pravic!

Vse za „linijo“

Jugoslovanska baletka Ilona Gluvikova je iznašla poseben način urjenja svojega telesa, da ga ohrani prožnega. Pravi, da si vsako jutro potisne osem bombonov »pralinesa« v usta — s prsti na noh. »Ti bomboni ne debelijo«, je pristavila živahno. Prepričani smo, da bi posnemanje te »shushjevalne kure« odstranilo premmoge okrogline tudi naših lepotic, ki bi se rade znebile nekaj podkožnih oblog. Le pogumna na delo!

Kako je z vinom drugod?

Floriju, ki je izpopolnil pridelovanje grozdja v vino, ne da bi pa pri tem dodajal kakke umetne snovi.

Sicilski marsala je kmalu zaslovel po vsem svetu. To je bilo v času pred prvo svetovno vojno.

Sicer pa vladajo v podjetju Florio še danes stari običaji. V obratu, ki noče uvesti nobenih tehničnih novosti, ki bi lahko škodile aromi vina, velja še vedno geslo: »kakovost pred količino«, in ravnatelj prihaja v urad še vedno na kolesu...

Upadanje potrošnje

»Kakovost pred količino« je hvaljevredno načelo. Kako dolgo bodo pa lahko ostali zvesti temu načelu, ali z drugo besedo: kako dolgo bo lahko obstajalo podjetje, če ne bo pri stari kakovosti količina, torej promet, v nobenem sorazmerju s prodanimi množinami drugih, sodobnih »odrinkov«, kot so na primer razne sadne pijače in zelenjavni »cocktaili«, da Coca-cola in njenih posnetkov sploh ne omenjamo.

Samo ena pijača naših očetov je ostala priljubljena tudi pri današnjem pokolenju: pelinkovec, vermut. Mlajši ljudje imajo vermut zato radi, ker ga lahko v vročini mešajo s sodavico ali ledom. To bi pa samo po sebi še ne zadostovalo. Terve vermuta imajo to srečo, da imajo v svoji sredi denarno tako močno podjetje kot je družba CINZANO v Turinu, ki vleče vsa druga manjša podjetja kot ne vrvi za seboj. Vodilni možje CINZANO, vedo, da se lahko v času vitaminske psihotrope sladke vino uveljavijo le z ameriško propagando. Treba je pa bilo pri tem tudi spraviti a pota vse konkurenčne pridelke. Načrtom finančne skupine CINZANO

zgodilo in kje je Olaf. Ne da bi jo pogledal v oči je svak odgovoril: »Ponoči je v vaši hiši izbruhnil požar. Tebe je zadel leseni ogorek na glavo in nezvestno sem te odnesel v mojo hišo. Olaf je skupno a hišo zgorel.«

Dve leti sta pretekli od tega dogodka. Trontje in Edda sta že precej časa poročena. Mladi ženin pa je iz dneva v dan bolj molčeč. Skrivnostna bolečina mu razjedra srce. Niti sinček dojenček ga ne more razvedriti.

Nekega večera so se vsi trije vračali z izleta s čolnom proti domu. Morje je bilo mirno kot olje. Medlo so sijale zvezde na temnem nebu. Edda je poskušala zapeti neko veselo ribiško pesem. »Ne prepevaj, molči!« jo je opominjal Trontje, »adanes je obletnica Olafove smrti — ali vidiš na obzorju tisto črno meglo?« (Pred neurjem ne bomo doma!)

Kmalu zatem, ko je Trontje spregovoril te besede, se je stresla morská površina, zvezde so izginile, morje se je pokrilo s snežnobelo peno. Burja je zatušila. Edda je molila in tesno stiskala svoja okrota. Njene besede pa je pogoltnila burja. Zdelo se ji je, da burja laja: »Morsko maševanje velja morilniku!« Trontje je z grozo vzkliknil: »Uboga Edda! Za nas ni rešitve! Morje ne pozna usmiljenja, pa tudi Olaf, ki sem ga ugonobil, ga ne pozna in kliče morje po maševanju!«

Naslednjega dne po neurju so našli na obrežju razbitine čolna. Kasneje pa o valovi odvrgli na suho štiri trupla. Trontje je tesno objemal svojega brata, ki ga je pijanega na poročno noč zagnal v morje, Edda pa je na prvi pritiskala svojega sinčka.

Bergit Ferguson

NO je prišla prav okolnost, da so bile marsalske kleti že nekaj časa v latentni krizi. Tvrdis FLORIO je v času ugodne gospodarske konjunktore zaposlovala več kot 600 delavcev, danes jih pa ima tudi v obeh najvažnejših mesecih — v septembru in oktobru — kvečjemu 150. Koncern CINZANO je lahko tovarno FLORIO potisnil popolnoma v kot s tem, da se je na zunaj z njo fuzioniral, to se pravi pristopil s svojim kapitalom, s tem si pa pridobil v podjetju tudi glavno besedo. Reklame pa zdaj ne delajo morda tudi za marsalo, ampak le za vermut, to pa v podvojenem obsegu.

Potrošnja marsale v Italiji sami pada. Prodaja v tujino se pa dviga, vsaj v primeri z letom 1914. Toda to niti od čaleh ne krije težav, ki jih imajo vinogradniki zaradi manjše potrošnje na notranjem trgu.

Katastrofalna vinska letina v Avstriji

Medtem ko je v Italiji vina preveč, pričakujejo v sosednji Avstriji letos pravo katastrofalno letino. Zaradi neviht in slabega vremena, ki si je letos poleti poslošno privoščilo vinograde, pa tudi druge predele Avstrije, se bo vinski pridelalek sukal tam nekje okrog 500.000 hl. Medtem ko normalne letine presegajo 1 milijon hl. Rekordna vinska letina leta 1954 je dala avstrijskim vinogradnikom celo 1.639.000 hl domačega vina. Tako bo letošnja vinska letina najslabša v vsem povojnem času.

Podobno kot pri nas, kjer je posebno dolga suša zadnjih tednov vplivala na zmanjšanje pridelka, a je zato ustvarila pogoje za njegovo boljše kakovost, tako pričakujejo tudi v Avstriji, da bo letošnji vinski letnik odličen. Tudi tam so namreč imeli skoro ves september lepo sončno vreme.

V takih okoliščinah je razumljivo, da se cene vinu že dvigajo. Zanimivo pa je, da bi sami proizvajalci avstrijskih vin to dvigovanje cen radi zavrnili. Zato so zahtevali, da državne oblasti, upoštevajoč slabšo letino v avstrijskih vinogradeh, dovolijo veliko večji uvoz tujih vin kot lani. Njihova razlaga je sledeča: če bodo cene šle preveč navzgor, potem se bo marsikateri potrošnik raje odrekal vinu in bo pil kaj drugega. Nevarno je, da se tako izgubljeni potrošnik nikdar več ne povrne k vinu. Komu bomo torej prodali svojo kapljico v prihodnjih, boljših letih? In kakor je presenetljivo, se avstrijski producenti vina zavzemajo za ohranitev primerno nizkih, ne pa čim višjih cen, čeprav bi zaradi tega za svoj letošnji pridelek ne dobili toliko, kot bi se da dosegli, če bi ne povečali uvoza tujih vin. Mislijo pač na bodočnost in ne samo na trenutno špekulacijo. Nočejo si spodrežati veje, na kateri sedijo.

Nepričakovano obarvanje las

V nekem londonskem zdravniškem listu poroča angleški zdravnik, da je dva bolnikoma predpisal preparat proti ravmatični artritis. Zdravilo bolnikoma sicer ni pomagalo, vendar sta se po uživanju oba pacienta počutila izredno dobro. Dotedanja temna barva las in obrvi se jima je nenadoma spremenila v srebrenično plavilo. Ali bo to prebarvanje tudi trajno, še ni mogoče povedati. Zdravniki z velikim zanimanjem raziskujejo nenavaden pojav. Zdravnik pa seveda ni objavil imena zdravila, ki ga je mogoče dobiti v lekarnah samo proti zdravniškemu receptu.

POD ČRTO

MAŠČEVANJE MORJA

(Po norveški pravljici)

Edda je ljubila morje nad vse. Ko so zlatozreči sončni prameni razsvetljevali modrinu tihih fjordov, so njeni pogledi pazljivo sledili polgravanju mavričnih barvnih pretakanj. Njena mladostna domišljija ji je čarala še nikoli splošete varljive prizore. »Edda! Igraj se vendar z nami!« so jo vabili vaški otroci, vendar se Edda ni zmenila za njihova prigovarjanja. Obsedela je na skalnatem previsu vsa zatopljena v morje in sonce.

Usoda na vse mogoče načine oblikuje človeško življenje. Nekaterim poteka življenje kot prijeten sen, drugim se vleče s počasnostjo temne polarne noči...

V ribiški koči, kjer je Edda dožejala, je bilo tiho in puščobno. Teta Antja je stalno godrnjala in vsemu svetu pretila s peklenjskim ognjem. Molčeči stric Ulev pa je bil le redko doma. Če ni ribaril daleč tam na odprtem morju, je odhajal ob bogatem lovu s plenom v Tromsø na trg.

Edda se je nekega dne začudila, ko jo je stric Ulev nagovoril: »Jutri pojdeš z menoj v Tromsø,« je dejal, »adanes sem našel toliko rib, da mi boš morala pomagati.« Eddi je srce zatrpalo v svojo silo, saj se nikoli ni videla mesta in je njegove čudovite skrivnosti poznala le iz ribiških pesmi. Te so pripovedovale, kako izgubljajo tam prostodušna dekleta svoja srca in kako čudovito zapeljivo so udarjali zvali godbe, ki je Edda poprej ni nikoli slišala. Divje so jo razposajeni gostje vrteli po skromnem plesišču. Stric

Ulev je hitro uganil, kakšno občeudovanje je žela med mladim meščanskim moškim svetom njegova azlata ribarica. Dobro blago vedno najde kupca, je premisljeval stric Ulev in v mislih je že prešteval srebrne krome po žepu. V resnici so po tem za Eddo tako nenavadnem dnevu številni snubeči dobrotega izgledili stezo do njegove kočice. Dnevno se je po kak meščan prikazoval z najrazličnejšimi opravki. Fantje so naenkrat pričeli povpraševati po ribah ali najraznovrstnejšem ribarskem orodju.

Teta Antja je še glasneje godrnjala ob svojem kolovratu, stric pa je molče spuščal obilne oblake dima iz svoje stare porcelanaste pipe. V peči pa je zamolklo tulila burja: »Oj, ti uboga Edda!«

Stari Hopre je svojima sinovoma zapustil bogato premoženje, ko se je po obilnem uživanju mastne polenovke in močnega žganja poslovil od tega sveta. Mlajši Trontje, lep in postaven fant, je opravljal kupčije z zunanjim svetom in se je le redko vračal v Tromsø. Starejši Olaf pa je skrbel za dom in je zato pogosto zahajal v ribiško strčevno kočico. Ni se pogajal za mreže in ribe. Kakor zažene vsak pravi ribič naravnost svoj tutek, tako je tudi Olaf prišel hitro z besedo na dan.

»Sem zadovoljen,« je dejal stric Ulev. Nato pa je še dostavil: »Kdaj misliš, da bi opravili poroko?« Olaf ni dolgo razmišljal: »V štirih tednih, ko se vrne brat domov. Takrat si bova razdelila premoženje in vsak bo delal na svojo roko.« Stric Ulev je udaril v Olafovo desnico in kupčija je bila sklenjena.

»Čez mesec dni boš poročila Olafa,« je dejal stric Eddi, ko se je vrnila domov.

Nov tržaški občinski odbor

Zadnjič smo objavili imena novih občinskih odbornikov. Vseh skupaj je, poleg župana, trinajst. Demokrščani imajo deset odborniških mest, tri mesta s podžupanom imajo socialni demokrati in eno mesto imajo republikanci. Glavni resori, kot javna dela (odv. Harabaglia), ceste, kanalizacija in čistoča (inž. Visintin), davki (dr. Rinaldini), ekonomat (dr. Verza), občinska podjetja (dr. Venier), šolstvo (prof. Sciolis), personalni oddelki (prof. Gridelli) so v rokah demokrščanov. Socialni demokrati imajo podžupansko mesto in računovodstvo (prof. Dulcer), anagrafski urad (odv. Miani, bivši župan od l. 1949) in upravo posebnih ustanov (dr. Benussi-Gambel). Republikanci, ki so imeli poprej personalni oddelki, so dobili sedaj trgovske licence.

Iz te razpredelbe izhaja, da so vse ključne postojanke prišle v posest demokrščanske stranke, medtem ko so imeli v prejšnji občinski upravi referat za personalne zadeve republikanci, ekonomat soc. demokrati in davke liberalci.

Zaradi ogromnega opravljanja javnimi deli in novimi zgradbami je bil resor, ki ga je vodil pod bivšo upravo sam inž. Visintin, razdeljen na javna dela, ki jih bo upravljala odv. Harabaglia, in na ceste, kanalizacijo in čistočo, kar bo vodil inž. Visintin.

Samo prof. Sciolis je ohranil svoj stari referat. Vsa druga odborniška mesta so zasedli novi odborniki. Z ene strani je ta vrstitev v resorjih demokrščana, z druge — tehnično-gospodarske plati — je pa ta rotacija in zasedba z novimi odborniki — dokler so stari na razpolago — manj umestna. Poprej ko se nov odbornik poglubi v svoj resor in ga spozna, pretečejo meseci in meseci, če ne celo leta.

Vsekakor pa možje, ki so na čelu oddelkov občinske uprave, s svojo preteklostjo in resnostjo jamčijo za točno poslovanje občinskega aparata. Ob tej priložnosti moramo reči, da kot italijanski državljani slovenske narodnosti z vso pravico pričakujemo, da bodo odborniki pri vodstvu poverjenih jim funkcij ravnali s Slovenci v duhu pravice in demokracije ter v kati za trli vsako zapostavljanje in di-

skriminacijo na škodo naših ljudi, našega jezika in naših ustanov. To je postulat trezne, dalekovidne in pravične politike nasproti slovenski narodnosti manjšini. Kajti pri današnji politični konstelaciji v svetu in v dobi zrakoplovstva, radia in televizije, ki ne poznajo več državnih meja, bi si mogel le on, ki je prespal evolucijo in nauke zgodovine zadnjih petnajst let, utvarjati, da je mogoče še danes, sredi Evrope, reševati manjšinske probleme z raznarodovanjem.

Delegati pokrajinskega sveta v raznih ustanovah

Preteklo soboto je bila seja tržaškega pokrajinskega sveta, na kateri so volili razne delegate, ki zastopajo pokrajinski svet v raznih ustanovah. Tako so izvolili predsednika pokrajinskega sveta, Gregorčiča, kot zastopnika v upravi tržaške univerze, profesorja Ciachija za delegata v upravi velešolske ustanove, svetnika Malazizije v ustanovo za industrijsko pristanisce in dr. Appollonia v ustanovo središča za zdravljenje tumorjev.

Pred izvolitvijo naštetih zastopnikov je načelnica komunistične skupine pokrajinskih svetovalec, gospa Weiss, po-

dala glasovalno izjavo, s katero je predlagala, naj bi tudi komunistom zaupali del odgovornosti pri upravi omenjenih ustanov. Poudarila je, da ima njena izjava načelno značaj in da bo od njenega upoštevanja ali neupoštevanja odvisno bodoče zadržanje komunističnih svetovalec v tržaškem pokrajinskem svetu.

Weissovi je odgovoril predsednik Gregorčič, ki je obljubil, da bodo manjšinske skupine pravično zastopane v raznih odborih, da pa ne morejo zahtevati zastopstva v tistih ustanovah, v katere imenuje pokrajinski svet lahko samo eno osebo.

Zaradi takšnega predsednikovega stališča so se komunisti nato vzdržali glasovanja za izvolitev zastopnikov v te ustanove. Na isti seji je komunistični svetovalec Juraga poudaril, da se je treba zavzeti za ustanovitev proste cone, pripadnik Krščanske demokracije, odbornik Delise, pa je dodal, naj bi ustanovili odbor strokovnjakov, ki bi temeljito proučili to zadevo. Predsednik Gregorčič je zaključil razpravljanje s sklepom, da se nadaljnje ukrepanje o tej stvari poveri pokrajinskemu odboru. Tako je tudi v pokrajinskem svetu vprašanje proste cone spravljeno v roke, ki niso ravno nklonjene uresničenju te želje velike večine tržaškega prebivalstva.

Na seji, ki je bila v ponedeljek, je pokrajinski svet razpravljal o uvedbi obvezne vojaške službe v nekdanji coni B. Predsednik Gregorčič je izrazil presenečenje in poziv italijanski vladi, da mora v tem vprašanju takoj intervenirati.

Ljubo doma, kdor ga ima!

Gospod urednik!

Oprostite, da v »Demokraciji« izrazim nekaj misli, ki se mi zdijo prav v teh časih zelo pereče.

V enem samem dnevu sem prejšnji teden kar štiri nezadovoljne tolažil. To ni nič čudnega — boste dejali — pri tej inflaciji nezadovoljstva, ampak tu ni šlo za tisto vsakdanje mrmranje in godrnjanje, ki nam je v krvi, pač pa za težja in usodnejša vprašanja.

Kar štirje razmeroma zadovoljivo zaposleni ljudje mi tepega dne, neodvisni drug od drugega, pridejo s sporočilom, da so naveličani avaranja za nič in da pojdejo — čez morje. Kakšni vzroki — morda bolj manjše — so tem štirim zdravim, krepkim in razmeroma mladim ljudem narekovali takto — v vseh štirih primerih nepremišljeno — odločitev?

Prvi vzrok, ali bolje izgovor, pri vseh štirih je bila nezadostna plača: 35.000, 42.000, 38.000, 40.000 lir so mesečni prejemki, ki so mi jih štirje »obupani« navedli. Ko sem z njimi preračunaval izdatke in črtal nekaj postavk, ki v njihovem življenju ne pomenijo — tudi po lastnih priznanjih — nobenih pomembnih odrekovanj, so se prejemki z izdatki kar lepo izravnavali: v dveh primerih pa je še celo nekaj tisočakov ostalo za težke čase.

Drugi izgovor je bil nezadostno delovno zadoščenje. Kdo izmed nas ne ve, da je volja šefa nespremenljivi zakon, pa četudi šef enkrat nima prav? Ali pa se

vsi zavedamo, kaj nam je v takih primerih storiti, kako se obnašati? Če tega ne vemo, kaj lahko nastajajo razočaranja in nezadovoljstva nad tem, da naših zamisli ne priznavajo, naših predlogov ne upoštevajo in našega dela ustrezno ne cenijo. Nič čudnega, če nas ob takem razpoloženju napadajo skomine po Ameriki, Avstraliji ipd. Tam — tako prepričujemo sami sebe — bomo našli delo, pri katerem bomo pokazali svoje sposobnosti in s tem našli zaslužek, ki nam priteče.

Nezadovoljstvo se narašča, če smo se prepričali, da tudi naši delovni kolegi naših naporov ne upoštevajo in cenijo. Tako postajamo na delu nesimpatični, občutljivi. To stanje nas spravlja celo v fizično bolehanje.

Vsem tem ljudem, ki jih ni malo, bi želel vdihniti nekaj nasvetov, ki so sadovi dolgoletnih izkušenj:

1) Ne odločajmo ničesar v jezi in razburjenosti! Vsi preživljamo trenutke pobitosti. Če se mislimo, da si moramo prebrati zaposlenje ali celo poklic, temeljito premislimo vso zadevo mirno in trezno!

2) Ne menjajmo dela ali celo poklica zaradi trenutnega nerazpoloženja s sedanjim delom!

Vsačo delo ima svoje sončne in senčne strani.

3) Dobro premislimo, ali bomo novemu zaposlenju tudi kos!

Izprašajmo samega sebe in priznajmo si slabosti, da se ne zaziblamo v neutemeljeno samozavest!

4) Temeljito pretehtajmo, ali res ni nobenega drugega izhoda kot avstralski parnik!

Ne vdajajmo se zapeljivim vestem znanov! Ljudje nismo vsi enaki! Kar je enemu prav, je drugemu kaj lahko v napotje. Premislimo temeljito, ali bomo v tujini našli tudi notranje zadovoljstvo, saj je od tega odvisen uspeh v življenju. Meščenju se sama misel, da bi nenadoma moral stanovati nekje na podeželju, povzroči neugodja. Kakšno razkrojenje bo nastalo šele takrat, ko bomo morda na sto in tisoč kilometrov oddaljeni od mestnih središč, ki so nam povrhu še tuje in neumljene.

5) Ne pozablajmo nikoli: **Ljubo doma, kdor ga ima!**

Prisli bodo časi, ko se bodo vrata med lastni svet, med lastne brate na stežaj odprla. Ne pozablajmo tega!

I. M.

Nekaj pripomb

Gospod urednik!

Gospodje okrog »Novega lista«, posebno pa še njihovi duhovni in karizmatični oči, so zelo gostobesedni v nauki in preokrovanji. V teh dneh malih in velikih metamorfoz se plodovito urijo v izpraševanju — ne lastnih, pač pa tujih vesti. Ni hče jih sicer ni postavil za eksaminatorje politike niti na Tržaškem in Gorškem, niti na Korškem in na Južnem Tirolskem, vendar jim žilica ne da miru. V pred- in medvojni borbi na Tržaškem so marsikaj oznanjevali, kar bo v

Glasbena šola SPM

Vpisovanje lamskih in novih gojencev je začelo v ponedeljek, dne 17. septembra in traja dnevno od 10. do 12. in od 16. do 18. ure v ulici Machiavelli 22-II.

Pouk bo za klavir, violino, harmoniko in orkestralne instrumente poleg teoretičnih predmetov.

Vsa podrobna navodila in informacije daje vodstvo v ul. Machiavelli ob zgoraj omenjenem času.

Nauk slovenskim komunističnim volivcem

„Slikajte, da vidi svet, kako se živi v Jugoslaviji“

Titov list »Niške Novine«, ki izhaja v Nišu, prinaša v rubriki »Beležke« pod naslovom »Brez ponosa« naslednjih nekaj vrstic:

»Pred določenim časom se je v vasi Pukovec na trgu ustavil avtomobil s tujci. Izstopili so iz avtomobila in se sprehodili po tingu. Seveda so imeli s seboj tudi fotografski aparat, da bi nabrali nekaj posnetkov po Jugoslaviji. To so vri nas vsakdanjosti. Tujci fotografirajo vse, od zgodovinskih spomenikov do osličkov, ki so natovorjeni z vrči mleka...«

Pred tujci, ki so bili Francozi, se je nenadoma pojavil kmet Anastas Ilić. V razcefrani obleki, razgaljenih prsi in s koščkom suhe krušne skorje v roki se je postavil v pozvo v pričakovanju, da bo »vekovno« v aparatu nekoga tujca. **„Slikajte, da vidi svet, kako se živi v Jugoslaviji!“** je zaklical Anastas Francozom, ki ga sicer niso razumeli, vendar so zasluhili, za kaj gre.

Ko je dopisnik »Niških Novin« gornje stavke napisal, se je seveda »po liniji« zgražal nad postopanjem Anastasa Ilića in nadaljeval: »Izgubljeno dostojanstvo in ponos, vse to ponižuje vse tisto, kar je ljudskega in plemenitega v človeku, na najpodlejšje sovražstvo nasproti lastnemu narodu.«

Za kaj je šlo v primeru kmeta Anastasa Ilića?

Poslušal je Anastas iz Pukovca, kakor poslušajo ostalih 17 milijonov Jugoslovancev, kako tujci, ki jih titovska prevrantska propaganda zapeljuje, navdušeno

pripovedujejo o »raju« in »blaginji« pod komunistom. Nasilen takih laži, ki jim nasledajo ne samo tujci, oddaljeni na tisoče in tisoče kilometrov od »Titovega raja«, pač pa premnogi naši Kraševci in Kraševke, ki živijo tik ob ograji tega raja, je kmet Anastas razmišljal. Iz Burne pride U Nu. Kot medveda ga vlačijo z tanketa na banket. Pa mu uhaajo ob slovesu iz ust obljube, da mu bo življenje in stanje v Titovi Jugoslaviji služilo kot vzorec za »napredek« Burne!...

Prihaja cesar Haile Selasie iz Adis Abebe. Udbovci ga spremljajo s sijajem vseh vrst zemeljskih blagov. Polnih štirinajst dni bobna komunistični tisk, da bo že sam osebnosti stik s Titovo Jugoslavijo pričaral v zaostalo Abesinijo gospodarski napredek in družbeni preporod...

Za njima so se zvrstili vsi možni razhodnoevropski, ameriški, afriški, azijski, Nehruji, Našerji, posamezno ali v skupinah. Ker jih je režim bogato gostil in zakladal z najdragocenejšimi darovi, so navdušeno poveličevali »objubljeni dežele«, v kateri ljudstvo od izobilja in blazenosti kar umira...

Prihajali so tudi spokorniki: Hruščev, Bulganin et Co., ki so prekllevali Titov fašizem, se kesali svojih grehov, primahali so darove in odnašali slavospeve Titu in njegovi vladavini...

O vsem tem je razmišljal kmet Anastas Ilić. Razmišljal je, kako najprej London sprejema in proslavlja Tita. Za njim Pariz. Kako mu pridno lepijo po govorinskih prsih zlate kolajne in krizice, kak se mu klanjajo in ga slavijo ne samo kot prijatelja in zaveznika, pač pa kot predatelja, modrega upravitelja in osrečevalca nekdanj »zaostale dežele«. Poslušal je vse to kmet Anastas Ilić meseci in leta, poslušal pravljice v »razcefrani obleki« in s koščkom suhe krušne skorje v roki.

Razmišljal je, bistra glava, s svojim lastnim razumom in ne s plačano modrostjo poklonih komunističnih zaslužkarjev: razmišljal, kako bi razgalil vse te laži, kako spustil iz sebe svojo sveto ogorčenost. V njegovi domovini, zgrajeni na kmečkih žuljih, pognojeni s kmečkim znojem in kmečko krvjo, danes ni svobode, ni pravice, ni nikogar, komur bi se pritožil zaradi lakote in bede, ki je zajela ogromni del njegove lepe domovine.

Opazil je končno Anastas tisto, kar je opazil tudi dopisnik »Niških Novin«, opazil je »avskandalnost«. »Tujci fotografirajo vse, od zgodovinskih spomenikov do osličkov, ki so natovorjeni z vrči mleka...«

Ali ni tudi sam, Anastas Ilić, kmet iz Pukovca, »spomenik« za tujevo radovednost? Morda bi bil on v svoji originalnosti za tuje še večja zanimivost od oslička z vrči mleka! Saj je prav on, jugoslovanski kmet, živa zgodovina in neizbrisljiv spomenik za zgodovino in neizbrisljiv spomenik za zgodovino! Tudi on spada v vrsto osličkov, obloženih z najtežjim tovorom.

Anastas Ilić, kmet iz Pukovca, se je odločil. V svoji razcefrani obleki, razgaljenih prsi in s suho krušno skorjo v roki se je Anastas postavil v ogorčenjem in jezo v srcu pred tujci fotografski aparat. Ta slika bi lahko navdahnile največje mojstra za veličastno delo današnje jugoslovanske stvarnosti. Bila bi to neprimerno globlja, bolj ljudska in pomembna slika od vseh današnjih spomenikov v Titovi Jugoslaviji. V tem trenutku je bil Anastas Ilić pravi orjak in tudi junak je bil. Pod razgaljenimi prsi je utripalo ogorčeno srce milijonov prikovanih sužnjev, njegovih rojakov. Ni mislil Anastas nase, niti na Udbo, niti se ni Anastas v tem trenutku postavil v pozvo, da bi se »vekovno« v tem trenutku je bil Anastas Ilić, kmet iz Pukovca, posebejna slika zaslužnjega naroda, in prav to stanje jugoslovanskega človeka so krili njegove besede: **„Slikajte, da vidi svet, kako se živi v Jugoslaviji!“** prepričljivo, neizbrisljivo v svet. V teh besedah je bila osredotočena moč in sila milijonov, ki nimajo nobene druge možnosti, da svojo revščino in svoj odpor postavijo nasproti titovskim propagandističnim lažem in prevaram. Istočasno se je v teh besedah sprostila vsa zatajena mrznja — ne proti lastnemu narodu, kakor bi to hotel ponarjati komunistični pisar — pač pa proti odvratni vladavini, ki je zaslužnjila narod, ga izropala in ga pripeljala na beraško palico, do razcapanih oblačil in do koščka suhe krušne skorje...

Kmet Anastas Ilić iz Pukovca je svojo razumnost, svojim pogumom in »originalnostjo« postregel z naukom med drugimi tudi našemu podeželju: tistim, ki so se s svojimi glasovi ob zadnjih volitvah postavili v vrsto koristnikov jugoslovanskih delavskih in kmečkih žuljev in proti vsem tistim delovnim milijonom v Titovi Jugoslaviji, ki jih je priloženost zastopal Anastas Ilić na trgu v Pukovcu. Verjetno so v teh dneh te množice komunističnih podpornikov sprejemale, kam jih je zapeljala komunistična prevrantska propaganda in bodo prihodnjič svojo zmotno popravile.

Janez Z.

Odgovorni urednik:
Prof. Dr. ANTON DABINOVIC
Tiskarna Adria, d. d., v Trstu

ZOBOZDRAVNIK

Dr. STANISLAV PAULICA

sprejema
v svojem ambulatoriju
v ulici Rittmeier 13, tel. 31-813
dnevno od 9 - 13 in od 17 - 19 ure

ŠOLSKA VESTI

Pouk, prazniki in počitnice v šolskem letu 1956-57

Objavljen je bil odlok, s katerim je ministrstvo določilo tako imenovani šolski koledar za prihodnje šolsko leto.

Na nižjih srednjih in strokovnih šolah bo začelo šolsko leto 3. oktobra, na višjih srednjih šolah (klasikah in realnih gimnazijah, učiteljskih in tehničnih šolah) pa 15. oktobra. Šolsko leto bo razdeljeno na tri redovalna razdobja (tako imenovana tromesečja). Prvo traja od začetka pouka do 22. decembra, drugo od 7. januarja do 20. marca, tretje od 20. marca do konca pouka. Dneva zaključka šolskega pouka pa še niso določili.

(Pouka prosti (torej praznični dnevi)

Jezikovni tečaji SPM

V prostorih SPM v Trstu, ulica Machiavelli 22-II, bodo odprli v prihodnji sezoni naslednje jezikovne tečaje:

SLOVENSČINA

Tečaji za začetnike in izpolnjevalni tečaji za vse vrste poznavalcev slovenskega jezika.

ANGLJSČINA

Tečaji za začetnike angleškega jezika in tečaji za konverzacijo. Tečaje vodi profesorica iz Anglije.

NEMŠČINA

Tečaji za začetnike nemškega jezika in tečaji za tiste, ki deloma že obvladajo nemški jezik. Poučujo je usposobljena profesorica nemškega jezika.

V slučaju, da bi bilo dovolj zainteresentov za francosčino, bo SPM poskrbelo tudi za otvoritev tega tečaja.

Prijave za vse obiskovalce sprejema pisarna SPM v Trstu vsak dan, razen ob sobotah, od 17. do 19. ure.

bodo: vse nedelje, 1. november (Vsi sveti), 2. november (Vseh vernih duš dan), 4. november (Dan narodne enotnosti), 8. december (Brezmadežno spočetje), božične počitnice (od 24. decembra do 6. januarja), 11. februar (obletnica konkordata), 19. marec (sv. Jožef), velikonočne počitnice (od četrtka pred veliko nočjo do velikonočnega ponedeljka), 25. april (obletnica osvoboditve), 1. maj (praznik dela), Vnebohod, Telovo, 2. junij (obletnica Republike), 29. junij (sv. Peter in Pavel) ter praznik patrona občine, v kateri je šola (v Trstu sv. Just, 3. novembra).

Naši dijaki bodo torej imeli dovolj počitka, vedo kdaj bodo redovani in zato bi bilo prav, da se takoj od začetka dobro primemo dela. Dotlej naj se pa ob sladkem grozdu še navzilejo zadnjih dni počitnic!

Farmaceutika in pedagoška fakulteta tudi v Trstu

V pričakovanju zakona, s katerim bosta tudi na tržaški univerzi ustanovljeni farmaceutika in pedagoška fakulteta, je tajništvo tržaškega vseučilišča sporočilo, da sprejema prošnje za vpis na ti dve fakulteti že za tekoče šolsko leto. Pedagoška fakulteta bo imela tri oddelke in ve nanje lahko vpišejo tisti, ki imajo učiteljsko diplomu. Predavanja bodo verjetno začela že novembra. Podrobnosti tako glede pouka kot prošnje pa so objavljene na oglasnih deskah vseučilišča.

Šolske knjige

Z ozirom na to, da se mnogo revnih dijakov obrača na naše društvo s prošnjo za šolske knjige, naproša tajništvo SDD dijake, ki so se vpisali v višje razrede ali ki so končali študije, naj po možnosti knjige, katere jim ne služijo več, darujejo SDD, ki jih bo potem izposojalo revnim dijakom. Knjige sprejema: tajništvo ob uradnih urah v ulici Machiavelli 22-II.